

Monumentnummer*: 513412

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 23 november 1999
Kadaster deel/nr 82721/136

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Haarlem Haarlem Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Haarlem Centrum (10)

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Haarlem C 6008

Omschrijving**

Inleiding

In 1919-1920 naar ontwerp van de architect H.F. Mertens gebouwd BANKGEBOUW in Amsterdamse School-stijl. Het aan de noordzijde van de Zijlstraat op de hoek met de Nassaulaan gelegen bankgebouw, werd gebouwd in opdracht van de Nationale Bankvereniging. Mertens was in de jaren 1917-1922 als architect in dienst bij de Nationale Bankvereniging en bouwde of verbouwde in deze jaren circa zestien kantoren voor deze bank, verspreid over heel Nederland.

Het pand is versierd met een aantal zandstenen reliëfs die vermoedelijk door Hildo Krop zijn gemaakt.

N.B. De dubbele conciërgewoning aan de Zoetestraat 46, die oorspronkelijk bij de bank hoorde, valt buiten de bescherming.

Omschrijving

Het op de hoek Nassaulaan/Zijlstraat gelegen en geheel onderkelderde bankgebouw is twee bouwlagen hoog en bestaat uit een westelijke vleugel (Nassaulaan-zijde) en een zuidelijke vleugel (Zijlstraat-zijde) die op de hoek tezamen komen in een twaalfzijdige toren. Het pand is gebouwd op een samengesteld grondplan. De twee zijvleugels worden gedekt door schilddaken bekleed met zwarte geglazuurde Hollandse pannen. De hoektoren wordt gedekt door een enigszins geknikt tentdak dat bestaat uit twaalf segmenten en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bekleed is met zwarte geglazuurde Hollandse pannen.

Het pand is opgetrokken in rode baksteen met deels natuurstenen detailleringen en reliëfrijk metselwerk. De zijvleugels die respectievelijk acht vensterassen (Nassaulaan-zijde) en zes vensterassen (Zijlstraat-zijde) breed zijn, zijn rijk gedetailleerd met versieringen in natuursteen en baksteen. De gevel langs de Zijlstraat bevat zes verticale uitspringende geledingen van baksteen. In de hiertussen ontstane ondiepe nissen bevinden zich twee rijen gelijkvormige ramen met natuurstenen vensterbanken. De uitmetselingen beginnen massief, doch ter hoogte van de vensterbanken van de eerste verdieping versmallen zij zich. De uitmetselingen bestaan uit twee verticale rijen baksteen met daar tussenin een derde verticale rij die echter met de punt naar voren toe is gevoegd, zodat er een uitkragend effect ontstaat. Natuursteen blokken sluiten de uitmetselingen aan onder- en bovenzijde af. Onderaan de vensternissen bevinden zich dichtgemetselde kelderlichten. Boven de uitmetselingen loopt de muur zonder verder reliëf door tot aan de dakrand. Deze wordt gemarkeerd door een ononderbroken lijst die eveneens van natuursteen vervaardigd is. Tegen de onderzijde van deze lijst bevinden zich acht natuurstenen uitstulpingen.

Meandervormige vlakversieringen, in rode baksteen uitgevoerd, verlevendigen de gevelvlakken tussen de vensters van de eerste en tweede verdieping.

Het zich direct naast de toren bevindende deel van de zuidelijke gevel, valt buiten de hierboven omschreven ritmering. In dit deel van de gevel bevinden zich drie vensters in een afwijkende maat, twee relatief kleine ramen en een hoog smal raam. De meandervormen ontbreken op dit deel van de gevel.

De gevelwand langs de Nassaulaan is acht vensternissen breed. De ritmering is hier op dezelfde wijze uitgevoerd als langs de Zijlstraat. In totaal bevinden zich over deze gevel negen verticale uitmetselingen. In de meest noordelijke vensternis bevindt zich een dienstingang.

De hoofdingang van het bankgebouw is in het midden van de hoektoren gesitueerd. Aan weerszijden van de vernieuwde entree verheffen zich twee bakstenen penanten. Deze penanten worden ter hoogte van de daklijst van de zijvleugels afgesloten door een lijst in natuursteen. Boven de penanten bevinden zich twee vierkante vensters met een ruitvormig motief. Tussen en ter weerszijden van deze penanten zijn drie nissen ontstaan, met twee rijen ramen van verschillende vorm en met meandervormige bakstenen vlakversieringen, zowel in de gevelvlakken tussen de twee vensters als daarboven. Te weerszijden van de drie ramen op de eerste verdieping van de toren zijn zandstenen reliëfs geplaatst (in totaal zes); zij stellen de personificaties voor van Arbeid, Industrie en Handel. Boven ieder van deze reliëfs loopt een verticale band van bakstenen, waarbij er om en om een steen ontbreekt. Deze banden worden door natuurstenen ornamenten in de vorm van spuwers bekroond. De spuwervormige ornamenten zijn versierd met dierreliëfs. De muur loopt voorts zonder verder reliëf door tot de dakrand. Evenals bij de zijvleugels is hier een natuurstenen lijst ter afsluiting gebruikt en komen ook de eerdergenoemde uitstulpingen voor.

Waardering

Het uit 1919-20 daterende bankgebouw met bijbehorende reliëfs is van algemeen belang wegens architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden, als zijnde een kenmerkend en qua exterieur nog grotendeels gaaf bewaard voorbeeld van een in Amsterdamse School-stijl gebouwd bankgebouw. Tevens is het pand van belang wegens de beeldbepalende situering in het centrum van Haarlem, op de hoek Zijlstraat/Nassaulaan en als exponent van het oeuvre van architect H.F. Mertens.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Handel en kantoor

Functie

Bankgebouw